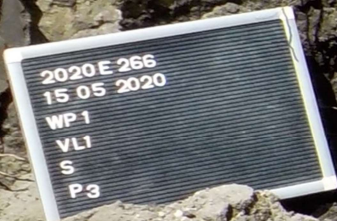


Sloopbegeleiding aan de Augustijnenlaan20 te Herentals

deel II

Elly N.A. Heirbaut
Julie Hagen





LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Colofon

Titel: Sloopbegeleiding aan de Augustijnenlaan 20 te Herentals. Eindrapport.

Auteur: E.N.A. Heirbaut & Julie Hagen

Grafische illustraties/GIS: Julie Hagen

Rapportnummer: LAReS-rapport 326

Bekrachtigde archeologienota: ID 13667

Projectleider/Veldwerkleider: E.N.A. Heirbaut (OE/ERK/Archeoloog/2016/00162)

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: Mei 2020

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: overzicht profiel 3

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

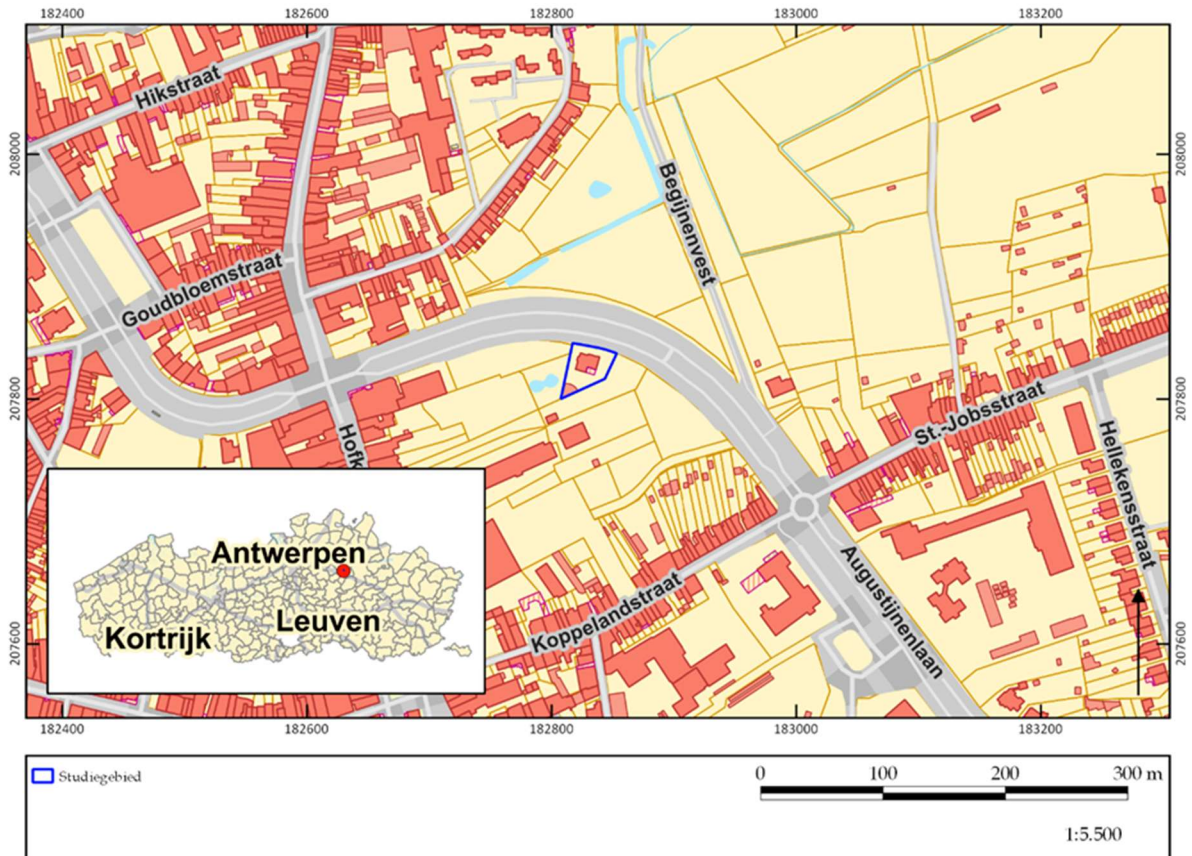
LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van maatregelen

1 INLEIDING	5
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
3 ONDERZOEKSVRAGEN	7
4 CONCLUSIE EN AANBEVELING	8
4.1 ANALYSE	8
4.1.1 KEMPISCH KANAAL OF “DE VAART”	8
4.1.2 ANALYSE VAN DE RESULTATEN	8
4.2 CONCLUSIE	9

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Augustijnenlaan 20, binnen de historische stadskern van Herentals in de provincie Antwerpen. Het omvat één perceel die een oppervlakte heeft van 1.182 m². Het terrein is momenteel grotendeels bebouwd bestaande uit één grote gezinswoning met bijhorende oprit en tuin. Aan de achterzijde van het terrein staat een bovengrondse garage. De opdrachtgever plant de bestaande bebouwing en verhardingen te slopen en de aanwezige kelders uit te breken (fig. 1). Er zijn geen plannen voor nieuwbouw.



Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Augustijnenlaan 20
Ligging	2200 Herentals, Augustijnenlaan
Kadastrale gegevens	Herentals, 2 ^e afdeling, sectie G, perceelnummer 294 B2
Bounding Box	X Y
	182807.50 182853.26
	207800.13 207845.68
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2020A3
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Julie Hagen, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	Mei 2020
Geplande ingreep	sloop van de bestaande bebouwing, kelders en verhardingen
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 1.182 m ²
Totaal oppervlakte geplande ingreep	ca. 675 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft is gelegen in een archeologische zone en bedraagt 300 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

3 Onderzoeksvragen

Voorafgaand aan de werfbegeleiding zijn verschillende onderzoeksvragen geformuleerd, waarop getracht moest worden antwoord te bieden.¹

- Is de oorspronkelijke bodem intact?
- Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate?
- Wat is de opbouw van de bodem (waargenomen horizonten, beschrijving en duiding)?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?
- Op welke diepte bevindt het archeologisch niveau zich?
- Kan op basis van het onderzoek een uitspraak gedaan worden over de archeologische potentie van het terrein met betrekking tot steentijd en de periode vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen?

¹ Heirbaut & Hagen 2020.

4 Conclusie en aanbeveling

Teneinde een bekrachtigde archeologienota toe te kunnen voegen aan de vergunningsaanvraag voor de geplande werken aan de Augustijnenlaan 20 te Herentals was reeds een bureaustudie uitgevoerd,² waaruit gebleken was dat de archeologische potentie voor dit terrein middelhoog was. In het voortraject was het niet mogelijk verder archeologisch onderzoek uit te voeren, waardoor dit in een uitgesteld traject gedaan zou moeten worden. De sloopbegeleiding is uitgevoerd op 15 mei 2020.

4.1 Analyse

4.1.1 Kempisch Kanaal of "de Vaart"

Het Kempisch Kanaal, of het kanaal Herentals – Bocholt, is gegraven tussen 1843 en 1846 en is ruwweg gedurende een eeuw in gebruik gebleven.³ Vanaf 1940 is gestart met het dempen van dit kanaal, maar delen ervan bleven nog lange tijd in gebruik en zijn pas in de jaren '70 gedempt. Het gaat met name om het stuk tussen Sas 10 en de huidige jachthaven, een stuk dat voor het onderhavige plangebied niet relevant is. Het plangebied is gelegen in de bocht die het kanaal maakt in de stad.

Als dempmateriaal is gebruik gemaakt van gronden van donken uit de buurt die hiervoor volledig zijn afgegraven, maar ook van puin van kanaalinfrastructuur en afval van elders in de stad. Gezien de periode waarin dit dempen is uitgevoerd, is het niet ondenkbaar dat er ook veel puin uit het begin van de Tweede Wereldoorlog in het kanaal terecht is gekomen, zoals bijvoorbeeld de resten van bruggen die over het kanaal waren gebouwd maar die in 1940 door de Belgische genie zijn vernield om de Duitse opmars te remmen.

De huidige Augustijnenlaan is aangelegd op de gedempte vaart.

4.1.2 Analyse van de resultaten

Vanuit de bureaustudie was een middelhoge potentie toegekend aan het terrein en dit zowel voor steentijdartefactensites als voor sporensites. Bovendien drong de vraag zich op in hoeverre er op het terrein resten te vinden zouden zijn van het gedempte Kempisch Kanaal, zoals kaaimuren, relingen, jaagpad etc., of sporen die te maken zouden kunnen hebben met het dempen van de vaart.

Omdat de omgevingsvergunning alleen de sloop van het gebouw en de verhardingen omvatte, en er niet aansluitend gebouwd zou worden maar het terrein nog lange tijd braak zou blijven liggen, is besloten om de sloop archeologisch te begeleiden en om enkele landschappelijke boringen te zetten om op die manier te bepalen in hoeverre er sprake is van een middelhoge archeologische potentie. Deze sloopbegeleiding en het landschappelijk booronderzoek hebben plaatsgevonden op 15 mei 2020.

² Heirbaut & Hagen 2020.

³ Met dank aan Ellen Van de Velde (IOED Land van Nete en Aa) voor het verstrekken van informatie over dit kanaal (Masterplan Augustijnenlaan – Belgiëlaan – Olympiadelaan, Werkgroep Erfgoed).

Tijdens de sloopbegeleiding is vastgesteld dat de bodem rondom de woning sterk verstoord is. De bodemopbouw wordt gekenmerkt door een zeer dik pakket donkerbruin lemig zand dat gemengd is met groene zandige vlekken. In het noorden van het terrein is dit pakket ruim 280 cm dik, in het oostelijke deel ongeveer 220 cm. In tegenstelling tot het noordelijke deel komt er in het oosten nog een zeer dun pakket geelwit zand met groenige vlekken voor. Hieronder bevindt zich het tertiaire pakket. Als gekeken wordt naar de TAW-hoogte van de top van dit tertiaire pakket, dan blijkt er weinig verschil te zijn tussen het noordelijke en het oostelijke stuk van het terrein; het verschil in dikte van het verstoorde pakket is te verklaren vanuit het feit dat het terrein in noordelijke richting sterk omhoog loopt richting de Augustijnenlaan. Uit de landschappelijke boringen die in het zuidelijke en westelijke deel van het terrein zijn gezet, blijkt een gelijke bodemopbouw. Ook hier bevindt de top van de tertiaire pakketten zich op dezelfde, of ongeveer dezelfde, TAW-hoogte als in de profielen.

Er kan dus geconcludeerd worden dat over het hele terrein bovenop het tertiaire pakket een verstoord pakket is afgezet. Nergens is nog een oorspronkelijke bodemopbouw zichtbaar. Zelfs het mogelijke restant van een C-horizont die in profiel P4 is herkend, is betwifelbaar omdat de geringe dikte van het pakket (slechts 5 cm) hier geen gegronde uitspraken over toelaat.

Vondsten die in het verstoorde pakket zijn gevonden, bestaan uit veel bouwpuin (met name brokken baksteen, al dan niet heel groot) en isomo. Verder is onderin het pakket in P3 ook nog een fragment van een recente rioolbuis gevonden, en is in datzelfde profiel ook nog een kleine wandscherf industrieel wit aardewerk gevonden. Het totaal van deze vondsten laat toe te veronderstellen dat het pakket in een zeer recent verleden op het terrein is afgezet. Vooral de inclusie van isomo is hier van belang. Isomo wordt gebruikt als isolatiemateriaal en is pas sinds een halve eeuw in gebruik. Dat betekent dat het gebruik en opkomst van dit isolatiemateriaal pas van na de Tweede Wereldoorlog dateert. Dat isomo in het verstoorde pakket voorkomt, geeft aan dat dit pakket dus ook later dan de jaren '40 hier is afgezet, en dat het pakket bijgevolg geen relatie heeft met de dempingsactiviteiten van het Kempisch Kanaal.

Tenslotte is het ontbreken van een (nagenoeg) intact bodemprofiel nefast voor de bewaringstoestand van enige archeologische resten. Nagenoeg overal is direct onder het verstoringspakket het tertiaire zand aangetroffen. De bouwput voor de woning is zelfs iets dieper dan de top van deze tertiaire afzetting gegraven. Dat betekent dat er zich geen archeologische sporen onder de woning maar ook niet elders op het terrein zullen bevinden. Ook steentijdartefactensites zullen hier niet meer aangetroffen kunnen worden.

4.2 Conclusie

Op basis van de resultaten van de sloopbegeleiding kan geconcludeerd worden dat er binnen de grenzen van het plangebied geen enkele archeologische sporen en vondsten meer aanwezig zijn. Het terrein is, in functie van de voormalige woning, afgegraven tot op/in het tertiaire zand waardoor alle mogelijke sporen en vondsten volledig verwijderd zijn. Ter hoogte van het oostelijke, westelijke en zuidelijke deel van het

plangebied hebben een aantal landschappelijke boringen ook aangetoond dat er geen relevante archeologische bodemlagen meer aanwezig zijn. Het hele terrein is grootschalig verstoord: bovenop het tertiaire pakket ligt een dik verstoord pakket.

Aan de hand van deze bevindingen is verder onderzoek op het terrein niet van toepassing en kan het worden vrijgegeven. Er is bijgevolg geen programma van maatregelen geschreven.